

Bosbeleid gezien vanuit de praktijk

In dit artikel staat het proces van bosbeleidsontwikkeling centraal, vanuit het gezichtspunt van de bosbouwpraktijk. De rol van de overheid en de positie van de bosbouwsector worden aan een kritische beschouwing onderworpen. Na een analyse van de problemen worden concrete aanbevelingen gedaan voor verbetering van het bosbeleid in Nederland.

Beleid en praktijk

Het thema waarover men mij vroeg een bijdrage te leveren, klinkt zo heel logisch: "Bosbeleid gezien vanuit de praktijk". Pas als je er wat verder over na gaat denken stuit je op een paar lastige vragen.

De eerste twee vragen zijn: Wat is bosbeleid? en: Wie en wat is de praktijk? Vragen waarop meer antwoorden mogelijk zijn.

In het kort versta ik onder bosbeleid: de wijze van omgaan met de bossen op grond van principiële besluiten; dat zullen bij een overheidsbeleid in het algemeen politieke besluiten zijn. In het kader van dit artikel vat ik onder praktijk al diegenen samen die door een directe werkrelatie met bos op enigerlei wijze te maken hebben met de consequenties van het bosbeleid.

Een volgende vraag: Over wiens beleid heb je het?

Als er over beleid wordt gesproken denkt men bijna altijd aan overheidsbeleid. Maar dat is te beperkt. Ook anderen dan de overheid, andere belanghebbenden bij de materie waar het om gaat, moeten een beleid ontwik-

kelen. Een beleid en een daarop gebaseerde strategie. Dan immers heeft de overheid volwaardige gesprekspartners uit de praktijk en dan ook heeft die praktijk een toetsingskader om het overheidsbeleid kritisch te volgen en te proberen het zo nodig bij te stellen. Dat geldt ook voor het bosbeleid. Zónder dat kader moet de praktijk veel te veel ad hoc, vaak op verzoek van de overheid reageren. Mèt dat kader kan de praktijk de overheid voor zijn!

Toch zal ik het hierna in eerste instantie over het bosbeleid van de overheid hebben. Omdat onder meer de organisatoren van het symposium Bosbeleidsontwikkeling dat wellicht toch op het oog hadden. Maar ook en vooral omdat overal in de wereld het beleid van de overheid in wel heel sterke mate bepaalt wat er met bossen en bosbouw gebeurt en wat de bosbouwpraktijk er mee kan doen.

Wel of niet overheidsbeleid?

Men kan zich afvragen: Moet de overheid een bosbeleid voeren? Het antwoord is: Ja. Daarvoor is een aantal argumenten aan te voeren. Ik noem er twee.

In de eerste plaats: De overheid houdt zich intensief bezig met andere vormen van bodemgebruik dan bosbouw (zoals landbouw en natuurbescherming) en zet daarvoor veel geld en mensen in. Als de overheid voor bosbouw niet evenredig mensen en geld inzet komt het bos, dat economisch zeker niet in een gunstiger situatie verkeert, financieel en politiek in een onredelijke concurrentiepositie.

Mijn tweede argument is dat het

bos voor het welzijn van de mens van een dusdanig belang is dat de overheid tegenover de hele samenleving verkeerd bezig zou zijn als zij geen bosbeleid zou voeren. Het is dan ook niet voor niets dat in tal van landen de overheid en de politiek in bredere zin zich intensief met bos en bosbouw bezighouden.

Die aandacht van de overheid kan niet beperkt blijven tot het bos zelf. Zij moet, gelet op het maatschappelijk belang van het bos, zich ook uitstrekken tot allen die daarbij een essentiële rol spelen, in de eerste plaats de bouseigenaren. Want te vaak wordt maar als vanzelfsprekend aangenomen dat die hun bossen vrijwel gratis ter beschikking van de samenleving stellen. Dat mag het grote publiek denken, maar de overheid niet.

Overheidsbeleid, centraal of gedecentraliseerd?

Een volgende vraag die we ons kunnen stellen is: Bij welke overheden moet de verantwoordelijkheid liggen voor de grote lijnen van het bosbeleid en voor de uitvoering daarvan?

Ondanks alle andere opties (waar ik straks op terug zal komen), die zeker in de laatste jaren in ons land de ronde doen is het antwoord: Dat moet de rijksoverheid zijn, zowel voor het beleid als voor de uitvoering. Waarom?

Ten eerste: Omdat belangen in het geding zijn die een nationaal beleid en een goed gecoördineerde uitvoering daarvan vragen. Dat geldt vooral voor natuurbescherming en houtproductie, maar door de groeiende mobiliteit in toenemende mate ook voor

de recreatie. Het zijn belangen die over provinciale en zeker over gemeentelijke grenzen heen reiken.

Dan een tweede argument: Bossen vormen een essentieel onderdeel van het landelijk gebied, en daarmee heeft de rijksoverheid grote bemoeienis. Die bemoeienis wordt deels zelfs door internationale ontwikkelingen bepaald en wordt daarmee alleen maar grootschaliger: Het landbouwbeleid en daarmee ook het bebossingsbeleid wordt immers steeds meer een zaak van de Europese Gemeenschap.

Een derde argument: Ons bosbezit is zo klein dat versnippering van het bosbeleid over regio's in feite betekent dat geen substantieel bosbeleid kan worden gevoerd. Wat dat betreft geven de ervaringen met de meeste regionale bosplannen, die zo verschillend van karakter zijn en onderlinge afstemming missen, niet veel reden tot optimisme. Bovendien, is de gedachte aan tien of meer mini-bosdienstjes zo aantrekkelijk?

Tenslotte, in verband met de uitvoering van het beleid: Splitsing van het beleid en de uitvoering daarvan leidt er toe dat de uitvoerders hun eigen beleid gaan maken en dat de beleidmakers denkers in ivoren torens worden. Daarom als laatste argument: Een krachtig nationaal bosbeleid vraagt een centraal gedirigeerde uitvoering. Het is niet gebaat bij allerlei regionale interpretaties. Dat is juist bij bossen zo belangrijk omdat beslissingen daarover zeer langdurige gevolgen kunnen hebben, ook verkéerde beslissingen.

Het bosbeleid van de overheid in de laatste decennia

Tot zover hoe het zou moeten zijn, nu hoe het heeft gefunctioneerd. Er zijn in de laatste vijftien

tot twintig jaren goede dingen in het Nederlandse bosbeleid tot stand gebracht. Dan denk ik bijvoorbeeld aan het krachtige bebossingsbeleid in de Flevopolders, de bosaanleg in de Randstad en de stimulering van bosgroepen.

Maar er is meer niet goed gegaan. En dan denk ik onder meer aan het wegzakken van de positie van de bosbouw in de organisatie van het ministerie van Landbouw, aan de afbraak van het bosbouwkundig onderzoek, aan de teleurstellingen met het eens zo geprezen Meerjarenplan Bosbouw en aan het grillige, de praktijk ontmoedigende subsidiebeleid.

In de tweede helft van de zeventiger jaren heeft de rijksoverheid een Meerjarenplan Bosbouw aangekondigd. Dat was een goede zaak, en zo werd het door de praktijk ook begroet. Maar die praktijk heeft lang moeten wachten. Want pas veel later, in 1984, kwam het beleidsvoornemen op tafel. Na veel discussies kwam vervolgens begin 1987 de regeringsbeslissing bij een nogal kritische Tweede Kamer in behandeling. Dat gebeurde enkele jaren later met het uitvoeringsprogramma. We schreven toen eind 1990. En nu, anno 1993, hebben we te maken met een ontwerp voor weer een nieuw bosbeleidsplan. Want de beleidmakers vonden dat het oude plan niet goed uit te voeren was. En zo staat de bosbouwsector nu, ruim 15 jaar na de kiellegging van het Meerjarenplan Bosbouw, zich nog steeds af te vragen wat de regering met haar bosbeleid wil. Dat is misschien wat zwart-wit gesteld, maar het is wel waar.

Wat is de oorzaak van vertragen en mislukkingen in het bosbeleid, ondanks hard werken van velen, ook van onze confraters

op het ministerie van Landbouw? Ik ga daar, gezien het thema van mijn bijdrage wat uitvoeriger op in, omdat de essentie van het probleem gezocht moet worden in een slecht op elkaar afgestemd zijn van overheidsbeleid enerzijds en mogelijkheden en behoeften van de praktijk anderzijds. Waarmee niet gezegd is dat de verantwoordelijkheid daarvoor alleen bij de overheid ligt.

Wat is er mis gegaan? Ik wil me beperken tot vier oorzaken. Daarmee is zeker niet alles gezegd, maar ik vind ze de belangrijkste. Het zijn:

- een verkeerde aanpak van de door de overheid gewenste integratie van natuurbescherming en bosbouw;
- een opeenvolging van reorganisaties van de staatsbosdienst;
- een onvoldoende samenspel van de overheid met de andere belanghebbenden bij het bosbeleid;
- een gebrekkige organisatie en communicatie van de rest van de bosbouwsector.

In de eerste plaats iets over de discussie tussen natuurbescherming en bosbouw.

Toen het Meerjarenplan Bosbouw op stapel stond, was er in het Haagse circuit al volop een discussie aan de gang over de plaats van de natuurbescherming in de bosbouw. Overigens geen typisch Nederlands verschijnsel. Die discussie ontwikkelt zich wereldwijd. Het is een discussie over het omgaan met een maatschappelijk belangrijk goed, het bos, maar daarom ook een discussie die in eerste instantie in de politieke arena thuis hoort.

Over het verloop van de ambtelijke vondsten om bosbouw en natuurbescherming te zwaluwstaarten zal ik niet uitweiden. Een

ieder die met bospolitiek en bosbouwbeleid in ons land vertrouwd is, weet wat er allemaal is gebeurd: Het convenant tussen twee ministeries (Landbouw en het toenmalige CRM) dat tot een dwaze constructie binnen de directie van het toenmalige Staatsbosbeheer leidde; het onderbrengen van natuurbescherming bij het ministerie van Landbouw in één organisatie met de bosbouw; het uitsplitsen van een Staatsbosbeheer, een directie Natuurbescherming en een directie Bosbouw (SBB, NMF, BLB); een fusie van die twee directies onder leiding van vertegenwoordigers van de natuurbescherming (NBLF). En inherent aan dat alles een strijd tussen de ambtelijke vertegenwoordigers van natuurbescherming en bosbouw over posities en over beleid, met alle consequenties vandien, waaronder een grote vertraging in het bosbouwbeleid. Een in beginsel politieke discussie was diep in het ambtelijke circuit terechtgekomen. Dat was niet goed. Het was temeer niet goed omdat bij het departementale huwelijk van natuurbescherming en bosbouw destijds niet alleen twee verschillende opvattingen over bosbeleid en bosbeheer, maar ook twee geheel uiteenlopende culturen in een en hetzelfde hok terechtkwamen. De bosbouw, sterk technisch georiënteerd, introvert, met een slechts beperkte interesse in en ervaring met politiek en met weinig gevoel voor de noodzaak van public relations. Daarnaast de natuurbescherming, in brede zin verpolitiekt, ook de betrokken ambtenaren, extravert en goed communicerend, zowel met de politici als met de pers en het grote publiek. En zo is veel tijd verloren gegaan, ook voor de ontwikkeling van een goed op de praktijk afgestemd bosbeleid. Nauw met het voorgaande ver-

bonden is een tweede oorzaak van een onbevredigende gang van zaken in het nationale bosbeleid: de voortdurende reorganisaties van de staatsbosdienst, deels gevolg van de integratie van de natuurbescherming in het ministerie van LNV, maar al veel eerder begonnen.

Ik bespaar u verdere details. U bent geen vreemde in Jeruzalem. Maar het zal duidelijk zijn dat de voortdurende onrust rond het Staatsbosbeheer, de uiteindelijke splitsing van deze dienst, de vorming van een bosbouwdirectie binnen het ministerie en snel daarna weer de opheffing daarvan, dat alles gepaard gaande met continue wijzigingen van de personeelsbezetting, zowel centraal als in de regio, het zal, nogmaals, duidelijk zijn dat dit uitermate frustrerend is geweest voor de mensen die daarbij betrokken waren. En dat zeg ik met respect voor al die collega's bij 's Rijks bosdienst over wie dit allemaal is heengekomen. Maar het was ook frustrerend voor allen die dit alles vanaf de zijlijn moesten aanzien, allen die belang hebben bij een goed en slagvaardig bosbeleid van de overheid.

De derde oorzaak waardoor het niet zo goed gaat met het bosbeleid in ons land is het gebrekkige samenspel van de overheid met de praktijk.

Overigens lijkt daarin op dit moment wat verbetering te komen bij de ontwikkeling van het nieuwe bosbeleidsplan. Als beleidmakers niet goed luisteren naar wat er in de praktijk leeft en niet goed kijken naar wat in de praktijk mogelijk is, dan ontstaan er problemen bij de uitvoering van het beleid. Dat is een van de verklaringen voor de teleurstellende afloop van het Meerjarenplan Bosbouw. Hier wreekt zich de geïsoleerde opstelling van het ministerie bij het formeren van

dat plan. Een veel eerdere inschakeling van de praktijk, die toch het beleid grotendeels moet realiseren, zou tijd hebben bespaard en een beter uitvoerbaar stuk hebben opgeleverd.

Tenslotte de vierde en zeker niet de onbelangrijkste oorzaak van problemen in ons bosbeleid: de tekortschietende organisatie en communicatie van het bij bos betrokken bedrijfsleven, en daarmee bedoel ik dan de boseigenaren en groeperingen van andere belanghebbenden bij bos.

Men hoort vaak vertellen dat veel te veel organisaties zich met bos en bosbouw bezighouden. Maar dat verhaal is in strijd met de feiten; zoveel zijn er niet. Vergelijk dat maar eens met sectoren als de landbouw of de natuur- en milieubescherming, twee sectoren met grote politieke invloed, ondanks hun talloze grote en kleine organisaties! Wel is het juist dat de onderlinge samenwerking van de bij bos betrokken organisaties tot voor kort minimaal was, tot schade van hun image en van

■ Fig. 1: Diverse logo's van Staatsbosbeheer

hun politieke invloed. Zij vormen een te zwakke gesprekspartner voor de overheid, die zich daaraan terecht heeft geërgerd.

Daar komt nog iets bij. Het bestaan van verschillende groepen bouseigenaren binnen de Nederlandse Vereniging van Bouseigenaren en het Bosschap, groepen met soms sterk uiteenlopende belangen en visies, vormt een probleem dat is verminderd maar nog niet is opgelost. Deze situatie stond vaak een duidelijke stellingname van de particuliere bosbouwsector in de weg.

Wat moet er veranderen?

Men kan constateren dat er nogal wat fout ging, men kan oorzaken analyseren, maar het belangrijkste is de vraag: Wat moet er veranderen in het bosbeleid? Daar wil ik nu op ingaan. Ik zal daarbij ook het beleid van anderen dan de overheid betrekken.

Ik wil in dit verband vier punten aanroeren die, vanuit de praktijk geredeneerd, essentieel zijn voor een verbetering van het bosbeleid in Nederland en voor de uitvoering daarvan, essentieel ook voor een goede afstemming van overheidsbeleid en praktijk. Deze punten zijn:

- organisatie;
- communicatie;
- duidelijkheid;
- geloofwaardigheid.

Ik begin met het laatste punt, want dat is het belangrijkste in de relatie tussen overheidsbeleid en praktijk.

Geloofwaardigheid

Geloofwaardigheid van de overheid is een absolute voorwaarde voor medewerking van de praktijk aan uitvoering van het overheidsbeleid. En daarom denk ik met weinig genoegen aan een aantal kwesties die zich in de laatste jaren maar ook nog in het

recente verleden hebben afgespeeld.

In de Tweede Kamer is in de tweede helft van de tachtiger jaren bij herhaling verontwaardigd gereageerd omdat zij bij bosbouwzaken door de minister van Landbouw met grote kluiten het riet in werd gestuurd. Bij vragen over het Meerjarenplan Bosbouw, over het uitvoeringsplan daarvan, over de bosstatistiek, over het subsidiebeleid werd door de minister nogal eens bijzonder vaag geantwoord, of werden toezeggingen gedaan die of veel later dan beloofd of niet zijn nagekomen.

En als men kijkt naar het subsidiebeleid dat de overheid in de laatste jaren heeft gevoerd ten aanzien van bestaande bossen en van bosuitbreiding, een grillig, onevenwichtig beleid, een beleid dat absoluut niet spoort met door diezelfde overheid ontwikkelde beleidsvoornemens, dan is van een geloofwaardig beleid al evenmin sprake.

En wat is de geloofwaardigheid van uitspraken over een krachtig bosbeleid, zoals van de staatssecretaris van LNV bij diens eerste bosbouwdebat in de Tweede Kamer, terwijl tegelijkertijd de positie van de bosbouw in de departementale organisatie en in het onderzoek door besluiten van zijn eigen ministerie sterk wordt verzwakt?

In al deze gevallen wordt iets fundamenteels geweld aangedaan, namelijk het vertrouwen van de praktijk in het overheidsbeleid. Om daarin verbetering te brengen, moet er iets snel en grondig veranderen. Daarover gaan de volgende twee punten, organisatie en communicatie.

Organisatie

Ondanks mijn kritische woorden over het huidige bosbeleid blijf ik

van mening dat de primaire verantwoordelijkheid voor bossen en bosbouw in principe thuis hoort bij het ministerie van LNV, omdat dit het bodemgebruik in brede zin behartigt. Dat sluit althans uit dat het een goede zaak is dat ook andere ministeries, ik denk aan Economische zaken en aan VROM, met bossen en hun functioneren bezig zijn. Tot welke positieve resultaten dat kan leiden is recent gebleken uit het werk van de door deze drie ministers ingestelde Commissie Bosuitbreiding.

Dus bosbeleid hoort onder het ministerie van LNV. Maar dan moet in de departementale organisatie wel recht worden gedaan aan de heel eigen plaats van bos in ons landelijk gebied en het heel specifieke belang van bos voor onze samenleving. Het is waar, ons bosareaal is in vergelijking met andere vormen van bodemgebruik heel beperkt, een gevolg van eeuwenlange vernietiging van het bos. Maar dat is nu juist een situatie die om herstel vraagt! Dat heeft ook de regering erkend. Daarom moeten inzet van personeel en geld maar ook de plaats van de bosbouw in de departementale organisatie niet afgemeten worden naar de omvang van de bosbouwsector zoals hij nu is, maar naar wat er uit zou moeten groeien. Die conclusie heeft de minister van LNV nog steeds niet getrokken. Integendeel, de bosbouw blijft binnen zijn departement te diep weggestopt in het ambtelijke circuit. Daar worden de belangen van de bosbouw te zwaar versneden met andere, machtiger belangen. Zij raken daar ondergesneeuwd. Daarom moet het bosbeleid weer zijn eigen directie binnen het departement hebben.

Wat centraal geldt, geldt ook voor de vertegenwoordiging van

het ministerie in de provincies. Ook daar is sprake van versnijding van belangen en van vaak ondersneeuwen van het bosbeleid. Ook daar wordt het bosbeleid van de rijksoverheid als erg onduidelijk ervaren. Daar zou de bosbouwconsulent weer in ere moeten worden hersteld. Uit ervaringen, opgedaan tijdens vele gesprekken die ik enkele jaren geleden in verband met een tweetal projecten mocht voeren met vertegenwoordigers van provincies en van gemeenten, weet ik hoezeer die consulent wordt gemist.

Departementale reorganisaties, waarvan de bosbouw wel heel sterk de dupe is geworden, zouden dan ook veel meer dan nu mede geënt moeten worden op de behoeften 'in het veld', in de praktijk, en niet hoofdzakelijk op behoeften en ideeën binnen het Haagse departement. In dat verband zou een behoeftenanalyse, een 'consumentenonderzoek', niet slecht zijn.

Wat ik heb genoemd betekent bepaald niet dat de rest van de bossector stil kan toekijken. Ook daar moet wat gebeuren. Al eerder in mijn verhaal heb ik iets gezegd over zwakke plekken in het particuliere deel van de bossector in Nederland. Daaraan wordt nu gewerkt. Het Bosschap is een eerste voorbeeld. Op een belangrijk element komt in het laatste deel van mijn betoog terug, namelijk de erg belangrijke organisatie van de interne en externe communicatie van de sector. Hier alleen nog dit: Er is slechts één organisatie waar alle belangen bij bos met elkaar praten, en dat is de Bosbouwvoorlichtingsraad, in de wandeling de Bosraad genoemd. Een bij de wet geregelde instelling van de minister van LNV, de laatste jaren aardig op dreef. Maar hij wordt bedreigd door opheffing. Als dat gebeurt zou de bossector als ge-

heel de Bosraad prompt in ere moeten herstellen, als overleg- en actie-orgaan.

Communicatie

Ik heb eerst het punt organisatie behandeld omdat zowel bij de overheid als bij de rest van de bossector een goede structuur van hun organisaties fundamenteel is voor een goede communicatie.

Eerst iets over de communicatie in het bosbeleid van de rijksoverheid. Het ministerie van LNV geeft een uitstekend geredigeerd blad "Bosbouwvoorlichting" uit, dat in brede kring grote waardering geniet. Maar dat is een eenrichtingverkeer, hoe nuttig en nodig ook. Echte communicatie van het beleid met de praktijk is meer, is ook luisteren en met het gehoorde iets doen.

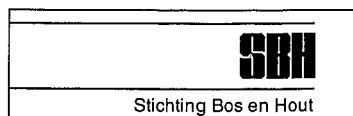
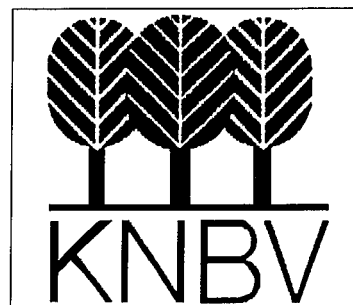
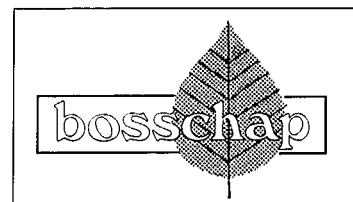
Voor het slagen van een overheidsbeleid is het van belang dat het over een zo breed mogelijk front wordt gedragen. Al bij het ontwikkelen van zo'n beleid, bij het opstellen van een beleidsplan, moet worden bekeken hoe de realisering daarvan door een goede en tijdige communicatie met de hele sector kan worden bevorderd. Daar lag het grote manco bij de opstelling van het in zekere zin mislukte Meerjarenplan Bosbouw. Dat lijkt bij het nieuwe bosbeleidsplan wat beter te gaan.

Als ik dan probeer te beoordelen wat in het opzicht van communicatie de overheid bij de praktijk zou kunnen hebben gemist, dan hink ik op twee gedachten die waarschijnlijk beide juist zijn. In de eerste plaats: De boscijgenaren, de recreatiesector, de natuurbescherming en de houtbelangen hebben bij de overheid toch behoorlijk van zich doen horen. Ze hebben regelmatig gevraagd om meer contacten, en wel in een vroeg stadium van de

opzet van nieuw beleid of van een nieuwe reorganisatie.

Maar in de tweede plaats: Diezelfde sectoren hebben zeer versnipperd in de richting van de rijksoverheid geopereerd. Dat was in belangrijke mate het gevolg van een slechte interne communicatie. Die wordt mede veroorzaakt door het ontbreken van een goed communicatiemedium dat frequent en snel nieuws doorgeeft.

In deze situatie is sinds kort een wending ten goede gekomen doordat een aantal organisaties, na een gedegen voorbereiding, heeft besloten een Stichting Public Relations en Bos op te richten, ofte wel de Stichting

■ Fig. 2: De oprichters van de Stichting ProBos

ProBos. Die organisaties zijn het Boschap, de Nederlandse Vereniging van Boseigenaren, de Koninklijke Nederlandse Bosbouwvereniging, de Stichting Bos en Hout en de Stichting Recreatie. Het Staatsbosbeheer heeft zich daarbij aangesloten.

ProBos is begin dit jaar met zijn activiteiten gestart en zet nu een aantal projecten op de rails. Als de voortekenen niet bedriegen is met deze stichting een belangrijke stap gezet op de weg naar een betere externe en interne communicatie van de bossector. En dat is een eerste voorwaarde voor een versterking van de positie van ons bos in politiek en beleid.

Duidelijkheid

Daarover kan ik kort zijn. Als je over een doelmatige organisatie en over een goede communicatie

beschikt, dan heb je alle mogelijkheden tot het scheppen van duidelijkheid, zowel naar binnen als naar buiten.

Duidelijkheid in het overheidsbeleid is gebaat bij een overzichtelijke organisatie en bij een stabiele personeelsbezetting. Zij is ook gebaat bij een heldere stellingname, en zeker niet bij een versnijding met andere belangen. Duidelijkheid ontstaat ook als de overheid zeer tijdig open kaart speelt met de andere belanghebbers bij bos.

Een goede organisatiestructuur van de particuliere sector en een goed georganiseerde communicatie laat die sector beter signalen van de overheid opvangen en maakt het veel makkelijker om zelf tijdig, op voldoende niveau en met kracht van zoveel mogelijk argumenten het eigen verhaal te vertellen.

Tenslotte dit: Ik ben optimist. Ik geloof dat bij een drastische verbetering van de organisatiestructuur en een goede opzet van de interne en externe communicatie, zowel bij de overheid als bij de betrokken particuliere organisaties, zoveel duidelijkheid wordt geschapen dat er vanzelf wederzijds vertrouwen ontstaat. Zonder dat vertrouwen tussen overheid en praktijk is elk bosbeleid tot mislukken gedoemd.

Voetnoot

Tijdens het opstellen van dit artikel was de ontwikkeling van het Nederlandse bosbouwbeleid nog volop in discussie. De presentatie op het Symposium Bosbeleidsontwikkeling kan derhalve enigszins afwijken van deze tekst.

EEN NEDERLANDS PRODUKT,
GEMAAKT VOOR EEN
HOLLANDS KLIMAAT!

MEIJER

GROEN- EN RECREATIEBEHEER

Groen- en Recreatiebeheer Huizen

Delta 142, 1273 MA Huizen (NH).
Telefoon 02152-53568 (ook 's avonds)

Voor: ● Slagbomen van vierkant inlands-Eiken of rondhout Lariks Douglass
● Eikenhouten banken en picknicksets
● Info-ruiven, enkel of dubbelzijdig
● Rasters en doorgangen, begrazingsobjecten
● Markeringen en wandel-ruiter-fietsroute's

GEEN TROPISCH HARDHOUT
WEL DUURZAAM